

Over koster van bij ons (afl. 7)

De eerste volwaardige koster te Opdorp

De evolutie op parochiaal gebied verloopt doorgaans volgens het scenario van de geleidelijkheid en zonder schokkende gebeurtenissen. Dit is ook zo het geval met de oprichting van een nieuwe parochie en een nieuwe kerk.

De toenmalige overheid houdt er dan ook aan om Francis Moortgat in zijn functie van koster te bevestigen.

Frans is een rasechte Opdorpenaar. Hij is er geboren op 9 juli 1674 als oudste zoon in het gezin van Jan Moortgat en Maria De Maeyer. Hij treedt in het huwelijk te Buggenhout op 30 april 1703 met Anna Nicasi¹ en in het gezin worden zeven kinderen geboren.

Hij is de eerste volwaardige koster op de nieuwe parochie en wordt officieel benoemd op 11 februari 1735. Een specificatiebrief uit die jaren geeft ons een overzicht van zijn voornaamste taken als koster.

Specificatie voor mij Francis Moortgat als coster tot laste vande Kercke van alhier binnen de proche Opdorp van den Jaere 1734 verschenen te Sint-Jansmisse waervan Kerckmeester is Francis De But als volgt :

- voor het wassen van lijnwaad 12 fl ; voor het stellen en terugplaatsen van het O.L.Vrouwbeeld 3 fl 10 st ; voor het vagen van de kerk en het opmaken van de bloempotten 7 fl ; voor het leveren van wijn 12 fl ; voor het leveren van was op Lichtmis 1733, was op Pasen en op de kerkwijding 14 fl 19 st ; voor gepresteerde diensten van de gefundeerde missen in de Kapelrij 18 fl ; voor het jaargetijde van Henricus De Leeuw, gewezen pastoor van Malderen, voor het jaargetijde van Jan Van Assche en Anna Aerts, zijne huisvrouw 1 fl

In de marge van de rekening is bijgeschreven : *Op 15 november 17.. werd een donderdagse mis gesticht. Voor deze dienst, alsmede voor de eerste drie posten van deze rekening (22 fl 10 st) zal hij voortaan samen 25 fl ontvangen uit de handen van de kerkmeesters, terwijl de pastoor 26 fl krijgt.*

In het *Resolutie Boek van de Proche ende Vrijhede van Opdorp* (1703-1747) wordt vermeld dat tot in 1740 regelmatig rekeningen worden uitbetaald aan Frans Moortgat voor *'t singhen van de missen ende loven, ende gefundeerde jaargetijden.*

Naast koster is hij brouwer en uitbater van een drankgelegenheid

Frans Moortgat heeft als koster ook nog andere lucratieve bezigheden. Zo is hij brouwer geworden en uitbater van een afspanning *Den Soeten Inval*.

Uit een oud cijnsboek van Opdorp weten we precies waar deze drankgelegenheid gesitueerd moet worden. *Francis Moortgat over Jan Moortgat van een hofstede genaemt den soeten Inval paelende zuydt den Opdorp driesch, west de Damstraete ende noort het voorschr: hoffveldt .²*

Ter verduidelijking noteert Petrus Servaes in hetzelfde artikel van ons tijdschrift :

In een tijd dat weinigen konden lezen werden de uithangborden van de herbergen verduidelijkt met een tekening. "In den Soeten Inval" werd uitgebeeld door een grote bijenkorf (zoetigheid) waarin een mannetje duikelde. Vooral die bijenkorf trok de aandacht en na verloop van tijd werd de herberg bij de bevolking vereenzelvigd met de bijenkorf en geraakte de benaming "In den Soeten Inval" op het achterplan. Het was veel later, toen koster Moortgat in de Houtenmolenstraat woonde en de familie Lemmens-Moortgat de uitbating had overgenomen, dat het uithangbord werd vernieuwd en vervangen door een naam waar-

onder de herberg het best gekend was geworden : "Den Biekorf".³

Ook nog in de dorpspolitiek en eerste schepen

Franciscus Moortgat is wel een veelzijdig man, die een druk leven leidt. De laatste jaren van zijn leven fungeert hij nog als eerste schepen van Opdorp.

Waarschijnlijk is hij op dat ogenblik al ziek, want op 8 april 1741 wordt bij hem thuis een vergadering gehouden met *meyer en schepen, ten huysen van Francis Moortgat*.⁴

Franciscus sterft op 3 november 1741 op de leeftijd van 67 jaar. Hij is 21 jaar lang koster geweest, waarvan negen jaar in de nieuwe kerk⁵. Daarin wordt hij dan ook twee dagen na zijn overlijden begraven. Zijn vrouw Anna Nicasi, wordt met haar overlijden bij haar echtgenoot begraven.

Een zerk in de kerkvloer vermeldt het volgende grafschrift⁶ :

DOM-SEPULTURE vanden eersaeme Francis Moortgat ende eersten Coster van dese Parochiale Kercke, overleden 3 november 1742⁷ ende eersaeme Anna Nicasius syne huysvrouwe sterft 19 Xber 1752⁸ - RIP.

³ Joannes Baptist Lemmens (°Lippelo 21.05.1791) huwt te Opdorp op 10 april 1744 met Susanna Moortgat (°ca. 1718 - †Opdorp 08.07.1787). Hun zoon Joannes Benedictus Lemmens (°Opdorp 15.04.1745 - †Opdorp 05.12.1814) zet het brouwerswerk verder.

⁴ Rijksarchief Gent. Opdorp n° 6, f° 18 v°.

⁵ Wie er in de kerk te Opdorp werd begraven (deel 1) / Petrus Servaes. In : Ter Palen. Jrg. 9, nr. 4 (aug 1985), blz. 160 en 161.

⁶ De grafsteen bevindt zich in het schip van de kerk (rechterkant) en dit tegenover het brandraam van de H. Elisabeth van Portugal (Gift uit 1825 van de Familie Van Poeck). Deze vrome vrouw leefde in de dertiende eeuw. Na de dood van haar man trad ze in het klooster en werd Claris. Ze ijverde voor vrede en verzoening

2 TOBIAS MOORTGAT KOSTER 1571
STERFT 1571

3 PETRUS MOORTGAT KOSTER 1571
STERFT 1574

4 JOANNES MOORTGAT KOSTER 1574
STERFT 1577

Na het overlijden van Francis Moortgat is er echter niemand van zijn zonen die het ambt van koster kan overnemen.

- ✓ Joannes Baptist is in 1730 naar Steenhuffel verhuisd, is er brouwer (en een zoon van hem zal er koster worden).
- ✓ Egidius overlijdt in 1716.
- ✓ Ferdinandus Ambrosius overlijdt in 1718.
- ✓ Judocus overlijdt in 1723.

Voor de verder opvolging zorgt zijn neef Tobias Moortgat (1718-1776), die de tweede Opdorpse koster wordt. Zo blijft het kostersambt toch nog in de familie en dit voor verscheidene generaties.

(vervolgt)

J. Bruyland

